Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr 22.
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciuri:
Brașovu, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescu în Viena *Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețul inserțiunilorŭ: o seriă garmondu pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta“ iese în fie-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unu anu 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe unu anu 40 francĭ, pe șése luni 20 francĭ, pe trei luni 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unu anŭ 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anu 12 fl. pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtu și inserțiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 122. Brașovŭ, Joi 1 (13) Iunie 1889.

Brașovŭ, 31 Maiu

La 30 Maiu n. s'a desvelitŭ pe Câmpulŭ pânei unŭ monumentŭ ridicatŭ în memoria luptătorilorŭ dela 13 Octomvre 1479 în contra Turcilorŭ, carĭ năvăliseră în țeră.

Ridicarea acestui monumentŭ în amintirea unei ḑile de gloriă pentru tóte popórele Ardélului și ale Bănatului timișan ar fi trebuit sĕ se facă într'unŭ timpŭ când ea ar fi putut sĕ producă în adevĕr un entusiasmŭ generalŭ, ér nu acum când mai multŭ ca totdeuna aceste popóre suntŭ nemulțămite și desbinate prin uneltirile celorŭ dela putere. Dér faimoșii „remaghiarisatorĭ“ ai comitatului Hunedóra cu societatea lorŭ archeologică n'au avutŭ răbdare și parcă le-a fostŭ frică, ca nu cumva mai târḑiu sĕ soséscă în adevĕrŭ acelŭ timpŭ potrivitŭ, de aceea au pusŭ la cale ridicarea și desvelirea acestui monumentŭ în modŭ unilateralŭ, esclusivistŭ și atâtŭ de ascunsŭ, încâtŭ acéstă serbare a rĕmasŭ aprópe neobservată de massa cea mare a poporațiunei.

Pare că arŭ fi mai voitŭ șoviniștii ungurĭ, ca prin inscripțiunea de pe acestŭ monumentŭ sĕ dea și luptei gloriόse de acum patru sute de ani unŭ caracterŭ specificŭ maghiarŭ, de aceea au făcut'o numai în limba maghiară, vătemândŭ prin acestŭ esclusivismŭ din nou respectulŭ reciprocŭ, ce și-lŭ datorescŭ popórele acestorŭ țerĭ pentru faptele marĭ, ce împreună le-au sĕvĕrșitŭ apĕrândŭ patria.

Acésta-i recunoscința, de care suntŭ capabilĭ șoviniștii ungurĭ, acésta e recunoscința lorŭ către „Valachii“ vitezului Banŭ „valahŭ“ Paulŭ Chinezu, care a câștigatŭ victoria într'unŭ momentŭ, când armatele turcescĭ erau aprópe sĕ cânte imnurĭ de laudă lui Allah pentru isbéndă.

Isbénda luptei de pe Câmpulŭ pânei, precum a observatŭ în escelenta sa vorbire preotulŭ sasŭ evangelicŭ Schuster, cu ocasiunea desvĕlirii monumentului din vorbă, e a se mulțămi numai strînsei unirĭ dintre naționalitățile din patriă, vieții lorŭ frățescĭ și bunei înțelegerĭ ce a domnitŭ p'atuncĭ între ele. Gloria ḑilei de 13 Octomvre 1479 e fructulŭ acestei unirĭ, precum nenorocirea ḑilei de 16 Augustŭ 1526, desastrulŭ dela Mohacs, a fostŭ fructulŭ tendințelorŭ egoiste, alŭ desbinării și alŭ neînțelegerii dintre popórele acestorŭ țerĭ.

Ca și pe timpulŭ înfrângerei dela Mohacs, domnesce adĭ desbinare între popóre. Furtunele ce amenință din ostŭ și din vestŭ ne potŭ găsi în acéstă tristă stare.

Și cum ar pute fi unire între popórele patriei, când numai unulŭ singurŭ vrea sĕ guste tóte bunĕtățile și folósele ce le ofere statulŭ, ér celelalte sĕ ducă numai povara cea grea? Cum ar pute fi unire, când nicĭ limba și naționalitatea nu li-se mai respectă?

„Istoria îmĭ spune — ḑise preotulŭ Schuster — că nicĭ unŭ statŭ n'a avutŭ durată, care a fostŭ construitŭ pe base nemorale, că nicĭ unŭ guvernŭ n'a avutŭ durată orĭ succese durabile, care a lucratŭ cu mijlóce neiertate și condamnabile, că nicĭ unŭ poporŭ nu s'a susținutŭ, care a vrutŭ sĕ trăiască numai din jăfuirea altora și care n'a respectatŭ dreptatea și cuviința . . . Orĭ-ce opunere în contra ordinei lumii e nebuniă, orĭ-ce atacŭ, chiar și alŭ celorŭ mai violențĭ, trebue sĕ se sfărîme de acéstă stâncă . . . Unde unŭ imperiu e în neunire cu sine însușĭ, se pustiesce și cade casă peste casă.“

Monumentulŭ desvelitŭ la 30 Maiu 1789 sĕ le aducă aminte celorŭ dela putere, că nu prigonirile și nedreptățirile vorŭ produce vre-odată unirea, ci numai dreptatea și respectulŭ limbei și alŭ naționalității fiecărui poporŭ: numai egala îndreptățire o vorŭ produce.

DIN AFARĂ.

Bulgarii și Țarulŭ.

Semi-oficiósa *Svoboda* din Sofia vorbindŭ despre toastulŭ Țarului ridicatŭ în onórea principelui Nikita, dice că toastulŭ acesta trebue sĕ fi făcutŭ o mare impresiă în tóte țĕrile din Balcanĭ. „Este lesne de înțelesŭ, — dice ḑiarulŭ bulgarŭ, — de ce Țarulŭ a ḑisŭ, că Nikita îi este celŭ mai credinciosŭ amicŭ. Da, căcĭ Muntenegrulŭ este departe de Dunare, p'acolo nu este nicĭ unŭ drumŭ spre Constantinopolŭ, acolo pămentulŭ este slabŭ și stâncosŭ, atâtŭ de rĕu, încâtŭ nu-i trebue nicĭ chiar Sultanului.“ „Svoboda“ descrie tóte cruḑimile și pĕcătoșiile ce le-au comisŭ Muscalii când au statŭ în Bulgaria cu ocasia resbelului din urmă. Conchide apoi că décă Kaulbars s'ar fi dus în Muntenegru, de sigurŭ că Muntenegrenii nu l'ar fi răbdatŭ nicĭ 24 de óre, și décă Rusia arŭ lăsa în pace pe Bulgaria ca pe Muntenegru, de sigurŭ că nicĭ Bulgarii nu arŭ ave nimicŭ de ḑisŭ. Despre aceea sĕ nu se temă nimenĭ, că Bulgarii se vorŭ face austriacĭ séu catolicĭ, dér nicĭ aceea sĕ nu se credă, că Bulgaria se va pute sdrobi cu dinamită, încheiă organulŭ bulgarŭ.

Cedarea Novibazarului.

O telegramă din Agramŭ dto 8 Iunie către „Neues Pester Journal“ spune, că „Srbobran“ are o depeșă din Constantinopolŭ, în care se ḑice, că Sultanulŭ și-ar fi esprimatŭ intențiunea a ceda Serbiei Novibazarulŭ. Aicĭ, adauge red. „N. P. J.“, póte că va ave și Austro-Ungaria de ḑisŭ ceva.

Crispi și liga de pace.

In ședința camerei italiane dela 10 Iunie ḑise ministrulŭ-președinte Crispi între altele:

„Pacea Europei e întemeiată pe tractate și este datoria patrioțilorŭ cinstițĭ de a-o observa cu stricteță. Minghetti ḑise odată: „Intâmplându-se schimbărĭ în Europa, Italia ar avea sĕ câștige totŭ și n'ar avea sĕ perdă nimicŭ“. Décă însĕ se și potŭ nutri asemenea aspirațiunĭ, nu trebue sĕ uitămŭ de prudența aceea, care ni-a datŭ unitatea și independența patriei. *Ni se punŭ multe curse*; unŭ dușmanŭ fórte activŭ și neîmpăcatŭ internŭ (clericalii) ar saluta cu bucuriă ḑiua, în care s'ar rupe legătura tare a alianței triple și acestŭ dușmanŭ este spriginitŭ în lucrarea sa contra alianței triple de-o anumită putere. Dér aceste încercărĭ suntŭ zadarnice, pentru-că nicĭ o cursă nu va pute rupe alianța care garanteză pacea lumei“.

„Italia 1859—1888“.

Sub titlulŭ acesta a apărutŭ de curêndŭ o broșură scrisă într'unŭ spiritŭ dușmănosŭ Germaniei și Italiei, în care se suspiționeză raporturile de alianță între aceste două puterĭ. „Sonn und Montagzeitung“ din Viena, care susține legăturĭ cu contele Taaffe, vorbindŭ de acéstă broșură apróbă vederile espuse într'însa, numindu-o o „operă de meritŭ“ și „fórte interesantă“. Reprivirĭ, în trecutŭ, ḑice acestŭ ḑiarŭ, suntŭ de mare prețŭ. Schimbările ce se facŭ cu încetulŭ în raporturile diferitelorŭ state suntŭ numai de natură efemeră. Sferele de interese rĕmânŭ totușĭ sute de anĭ aceleașĭ și adevĕrata amiciția și dușmăniă rĕmâne neschimbată, orĭ câtŭ de multŭ ar diplomatisa arta de statŭ crescêndŭ alianțe artificiale“. „Despre acela, care a fostŭ înainte cu 30 de anĭ amiculŭ nostru, greu se póte admite, adĭ ne e dușmanŭ și érășĭ nu-i prea vine omului sĕ credă, că acela, care înainte cu câteva decenii mai bucurosŭ ne-arŭ fi nimicitŭ de pe fața pămentului, sĕ fiă aprinsŭ acum de iubire căldurósă față cu noi . . .“

. . . Sferele de interese ale Germaniei și Italiei suntŭ încă și adĭ totŭ aceleașĭ, „căcĭ décă Germania și Italia au și dobênditŭ, ce au voitŭ, nu este eschisă posibilitatea, că aceste state, fiindŭ silite de forța împrejurărilorŭ, ar trebui érășĭ sĕ renunțe la ceea ce au câștigatŭ, și de aceea ele îșĭ potŭ gândi că aceste perderĭ arŭ pute érășĭ sĕ-i viă spre bine aceluia, pe a căruia socotélă ele s'au măritŭ și unificatŭ.“

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS“.

Despre critică.

(Prelegere umoristică.)

Cum s'a născutŭ și câtŭ de departe a mersŭ.

Con- și Supracriticĭ strictĭ!

Când se susține, că lumea înainteză, acéstă aserțiune este adevĕrată numai cu respectŭ la lumea materială. In acéstă lume numimŭ distanțele percurse „*progrese*“; pentru că aci suntemŭ nevoițĭ a ne ține de pămêntŭ și a ne mișca în direcțiunĭ *orisontală* peste suprafața lui pe câtŭ se póte nivelată.

In lumea spirituală însĕ, mișcarea mai departe a luatŭ o direcțiune ce merge în susŭ. Punctulŭ de plecare este „*nadirul*“, țînta „*zenitul*“, direcțiunea prin urmare este o direcțiune *verticală*. In acéstă lume se cade a merge în susŭ și nicĭdecum înainte. Totŭ ce este în acéstă lume percursŭ, ne este sub noi, tóte lucrurile către carĭ privimŭ momentanŭ în susŭ în curêndu le vomŭ vede de desuptulŭ nostru, și cu câtŭ ne ridicămŭ mai susŭ, cu atâtŭ mai neînsemnate și mai nearĕtóse ni-se vorŭ părĕ, până când în urmă vorŭ dispărĕ adêncŭ sub piciórele nóstre, ca unŭ nimica.

Acésta este unŭ cugetŭ sumețŭ, carele pentru noi pe atâtŭ este de înălțătorŭ, pe câtŭ este de deprimătorŭ pentru alții, carĭ nu ne potŭ urma.

Regiunea artei, către care publiculŭ celŭ mare de odiniórĕ privea cu o veneratiune însuflețită, de multŭ deja se numĕră la noi între stadiile percurse, asupra cărora numai în josŭ mai putemŭ privi. Ca și cum te sui din cerculŭ aerianŭ, umplutŭ cu norĭ în colorĭ și în forme fantastice, în eterulŭ celŭ curatŭ, rece și limpede, tocmai așa ne-amŭ ridicatŭ și noi din nebulósa sferă a artei în regiunea gólă-eterică a criticei, și în parte amŭ ridicatŭ dimpreună cu noi și pe contimporanii noștri.

Dér și aicĭ ne aflămŭ încă totŭ la o stațiune de trecere.

Nu-i destulŭ, că noi ne-amŭ ridicatŭ la critică și că putemŭ privi în josŭ asupra artei — care este supusă la tóta critica — nu, ci trebue se ne înălțămŭ și mai susŭ, chiar și décă după metodulŭ lui Münchhausen ar fi sĕ ne ridicămŭ pe noi înșine de pĕrŭ în susŭ — nci trebue sĕ ne înălțămŭ în susŭ în eterulŭ eterului, la critica potențată, ér de s'ar desfăta cei de desubtulŭ nostru privindŭ asupra artei și artiștilorŭ cu ochiane și telescópe, după cum va fi punctulŭ lorŭ de stadiu, mai multŭ orĭ mai puținŭ josŭ, orĭ după scurțimea mai mare orĭ mai mică a vederii lorŭ. Noi ceștĭ carĭ ne-amŭ înălțatŭ pe trépta cea mai înaltă, vomŭ privi de acolo în josŭ asupra *acestorŭ* ómenĭ. Noi vomŭ critica, vomŭ deveni recensențĭ ai recensențilorŭ — de sine se înțelege, că cu aceeașĭ sublimă neîndurare, cu care se uită ființele, ce stau de desubtulŭ nostru, asupra artei preoțilorŭ acesteia!

Dér ca sĕ tratămŭ lucrulŭ temeinicŭ, sĕ începemŭ *ab ovo*, séu întrebuințândŭ terminulŭ biblicŭ, dela crearea lumei!

Pe timpulŭ cândŭ paradisulŭ se afla în flórea lui și ómenii încă nu se ridicaseră peste fericita lorŭ stare dela începutŭ, nu se afla nimica pe pămêntŭ, ce ar fi pututŭ sĕ se numéscă „*artă*“. Natura era totulŭ și fiindcă în natură totulŭ era frumsețĕ și perfecțiune curată, cu atâtŭ mai puținŭ putea fi vorba de critică.

Intr'aceea, étă-mi-te că se vîrî — scie Dumnedeu cum și de unde, — se vîrî ḑicŭ, spiritulŭ criticei între fericițĭ, și-șĭ începŭ mișcarea sa înălțătóre prin aceea, că se sui prin încolăcirĭ de șerpe pe pomulŭ sciinței binelui și alŭ rĕului spre a impune de acolo copiilorŭ nestudiațĭ ai naturei. Elŭ li-a istorisitŭ, că mai este o fericire și mai mare decâtŭ fericirea de a gusta și a admira, adecă aceea de *a cerceta* și *a critica*; dér spre a se pute face cineva părtașŭ de *acéstă* fericire, trebuia sĕ se înalțe pe stafeta nevinovăției, spre a face cunoscință cu ceea ce avea sĕ fie criticatŭ.

Dreptŭ unŭ antegustŭ alŭ acestei gustărĭ le dede spiritulŭ criticei unŭ fructŭ culesŭ de pe pomulŭ cunoscinței. Câtŭ ce gustară mĕrulŭ celŭ acriu, numai decâtŭ li-se deschiseră ochii, dér în înțelesulŭ celŭ mai verbalŭ alŭ cuvêntului, în modŭ așa de diavolicŭ orbitorŭ, încâtŭ și credeau a vedé momentanŭ gre-

Adĭ Germania şi Italia stau în raportŭ de alianţă cu Austria, dér fără de nicĭ o comuniune de interese şi în Orientŭ, unde s'a presupusŭ o astfelŭ de comuniune între Germania şi Austria, ea a fostŭ delăturată de Germania. De altă parte Francia este pentru Austria indiferentă. Astfeliu au rĕmasŭ dér numai contrastele cele vechĭ, carĭ ce-i dreptŭ, nu suntŭ aşa de aspre, ca sĕ provóce o duşmăniă imediată.

De aceea Germania şi Italia s'au legatŭ mai strînsŭ una cu alta. Incheierea unei convenţiunĭ militare germano-italiene nu s'a desminţitŭ şi ea este fără îndoélă espresiunea reală a acestei politice. „Amŭ fostŭ aşa dicêndŭ isolaţĭ în alianţa triplă şi Germanulŭ cu Italianulŭ şi-au datŭ mâna peste cepetele nóstre. Pactulŭ, ce s'a încheiatŭ, n'are unŭ caracterŭ ofensivŭ, ca acela dinainte cu 23 de anĭ [1866]; dér păţaniile nóstre de atuncĭ ne admoniéză sĕ fimŭ băgătorĭ de sémă, că nu arare-orĭ ce se părea la începutŭ nevinovatŭ s'a desfăşuratŭ cu timpulŭ devenindŭ cu totulŭ altceva.“

SCIRILE ḐILEI.

Noi canonicĭ. Capitululŭ metropolitanŭ din Blaşiu a alesŭ în locurile vacante de canonicĭ pe domnii: *Gavrilă Popŭ*, protopopŭ alŭ tractului Cluşiu, şi *Dr. Alexandru Grama*, profesorŭ de teologiă şi rectorŭ alŭ internatului Vanceanŭ din Blaşŭ.

***

Copii obligaţĭ la şcólă în Sighişora pe 1889/90 suntŭ, după datele oficiale, în numĕrŭ de 1961 şi anume 996 băeţĭ şi 965 fete. După naţionalitate suntŭ 1167 germanĭ, 566 românĭ, 152 ungurĭ şi 76 ţiganĭ.

***

Monumentulŭ desvĕlitŭ la 30 Maiu a. c. pe Câmpulŭ pânei este unŭ obeliscŭ ce se înalţă pe trei terase şi are în vêrfŭ o armătură şi unŭ coifŭ de tuciu, aurite. Inscripţiunea compusă de Ludovicŭ Rethi în limba maghiară, şi aurită, sună aşa:

„*Câmpulŭ pânei.*“ Mare victoriă a beliducilorŭ ungurĭ *Stefanŭ Bathori* voivodulŭ Transilvaniei şi *Pavelŭ Chinezŭ* [Kinizsi Pál], Banulŭ banatului timişianŭ, asupra Turcilorŭ carĭ devastară ţĕrile la 13 Octomvre 1474, sub gloriósa domnire a regelui *Mathia Huniade.* Lângă opt mii fii ai ţĕrii rĕmaseră decĭ de mii Turcĭ pe câmpulŭ de bătaiă. Ungurĭ, Săcui, Saşĭ şi Valahĭ apĕrară împreună patria comună. Cheltuielile monumentului le adună Dr. *Georg Miksa* dela umaşii plinĭ de pietate. Redicarea s'a pusŭ la cale de autoritatea comitatensă şi societatea pentru istoriă şi archeologiă a comitatului Huniedóra în anulŭ 1886 pe timpulŭ domnirei binecuvêntate a regelui *Franciscŭ Iosifŭ I. Strălucirea unui trecutŭ gloriosŭ şi-a aruncatŭ radele într'unŭ viitorŭ fericitŭ.*“

Ĕtă cum se face istoria în comitatulŭ Uniedórii.

***

Miseria administrativă. Fóia bugetară din Cluşiu intervine pentru grabnica reformă a administraţiunei, dicêndŭ că dela 1867 s'au creatŭ de legislaţiunea ungurescă 1000 de legĭ, dintre care două treimĭ împovăréză umerii funcţionarilorŭ administrativĭ. Fisolgăbirĕulŭ singurŭ are, în puterea legii şi a diferitelorŭ ordinaţiunĭ, sĕ ţiuă în evidenţă şi sĕ pórte vr'o 103 felurĭ de diferite protocóle şi estrase pe anŭ, fără de alte afacerĭ de cancelariă.

***

Gimnasiulŭ romano-catolicŭ din locŭ va fi predatŭ, precum spune „Kolozsvar“, de comuna bisericéscă rom. cat. împreună cu averea gimnasiului statului rom. cat. din Ardélŭ, care în anulŭ viitorŭ va ridica unŭ edificiu nou pentru gimnasiu, corĕspundĕtorŭ timpului. Averea institutului e de 80,000 fl.

***

Manevrele din anulŭ acesta. „B. Corr.“ află, că Maiestatea Sa cu o mare suită, însoţitŭ de Archiducii Albrecht, Vilhelm şi Iosifŭ, de ministrulŭ de rĕsboiu şi de şefulŭ statului majorŭ generalŭ, precum şi de ataşaţii militarĭ streinĭ, va asista din ultima sĕptĕmână a lunei Augustŭ până în a treia sĕptĕmână din Septemvre la manevrele de lângă Komorn, în Moravia, în Galiţia, la Uellö şi la Tapio-Suly.

***

Nou valsŭ de I. Ioanovicĭ. „*Iubita vieţa Românieĭ*“ e unŭ nou valsŭ pentru pianŭ, două mânĭ. Preţulŭ 1 fl. Se înţelege, că acéstă nouă composiţiune deşteptă dinainte interesulŭ publicului musicalŭ. Şi acestŭ interesŭ este într'atâta justificatŭ, întru câtŭ tocmai acestŭ valsŭ alŭ celui mai indestratu învĕţăcelŭ alŭ lui Strauss nu e întru nimicŭ inferiorŭ valsului „Valurile Dunării“, din contră noulŭ valsŭ „Iubita vieţa României,“ după judecata bărbaţilorŭ specialĭ, întrece pe cele de mai nainte chiar în tóte 5 părţile sale prin simţire, prin cursulŭ sĕu melodicŭ bogatŭ şi prin efectulŭ însufleţitorŭ. Depositulŭ se află în libraria lui *Polatsek* din Timişóra. Se trimite pe lângă rambursă.

Din dieta ungurescă.

Ca o îmbunĕtăţire a justiţiei, ministrulŭ ungurescŭ *Szilagyi* are de gândŭ sĕ introducă procedura verbală şi în cause penale şi civile. Spre a se pute face acésta, se prevĕdŭ 30 de ajutóre de judecătorĭ, ca sĕ se isprăvéscă numĕrulŭ celŭ considerabilŭ de restanţe la curţile de apelŭ (table.) De asemenea la tribunalele din Ardealŭ se sistemiséză déce posturĭ nouĕ de judecătorĭ, pentru ca sĕ se termine odată afacerile de comassare, rĕmase îndĕrĕtŭ din diferite motive.

Vilhelm *Boda* e, din punctŭ de vedere financiarŭ, în contra introducerii procedurii verbale, „căcĭ noi nu ne putemŭ permite acestŭ luxŭ“. Vorbesce despre relele ce bântue justiţia; la ocuparea posturilorŭ de judecătorĭ protecţiunea jócă mare rolŭ, ministrulŭ sĕ caute sĕ-i pună capĕtŭ.

Karl *Varasdy* dice, că la numirea judecătorilorŭ sĕ se pună pondŭ pe cualificaţiune; corpulŭ judecătorescŭ sĕ se împrospeteze cu advocaţĭ mai bunĭ. Apelaţiunile cele multe în causa penală provinŭ din pregătirea defectuósă a procurorilorŭ. Vorbitorulŭ cere introducerea publicităţii, a procedurii verbale imediate.

Emeric *Veszter* ar fi doritŭ sĕ introducă ministrulŭ şi curţile cu juraţĭ, precum suntŭ în tótă Europa. Ar fi mai doritŭ sĕ spună ministrulŭ, când are de gândŭ sĕ introducă procedura verbală? Speră, că la numirea judecătorilorŭ ministrulŭ nu se va lăsa a fi influinţatŭ de protecţiune şi de factorĭ politicĭ dela putere.

Ministrulŭ justiţiei *Szilagyi* spune, vorbindŭ de comassare, că de 7 anĭ încóce în 905 (din 2686) comune au rĕmasŭ lucrurile în starea lorŭ cea veche, nu s'au făcutŭ procese de comassare, de segregare şi de regulare a posesiunii. Dintre afacerile de comassare s'au resolvatŭ 365, suntŭ în cursŭ 326, în alte locurĭ e stagnaţiune. Processe de segregare s'au resolvatŭ 111, în cursŭ suntŭ 127. Dintre alte procese de regulare a posesiunii s'au finitŭ 750, sunt pendente 460; în alte locurĭ nicĭ nu s'au începutŭ. Una din causele, care facŭ sĕ se prelungéscă procesele, e lipsa de judecătorĭ necesarĭ. Unele procese nu s'au resolvatŭ tocmai în ordine. Lipsa de controlŭ şi supraveghiare a preşedinţilorŭ tribunalelorŭ şi alte greşelĭ şi defecte au contribuitŭ la acésta.

Ce privesce comasarea, până acum era de ajunsŭ, ca cineva pe temeiulŭ unei micĭ proprietăţĭ sĕ céră comasarea, pentru ca — cunoscêndŭ antipatiile ce domniau contra comasării — sĕ siléscă pe ceilalţĭ sĕ cumpere fórte scumpŭ acéstă proprietate. Unde nu s'a putútŭ face acésta, afacerea stagnéză, deórece respectivulŭ nu şi-a ajunsŭ scopulŭ, dér apoi nicĭ comassarea nu o doresce. De aceea s'au ivitŭ casurĭ, că s'a cerutŭ comasarea în comune, unde nu e la locŭ şi cheltuelile suntŭ enorme, 31 fl. 41 cr. pe florinulŭ de dare. Ministrulŭ promite că, pe câtŭ îi stă în putinţa, va lua disposiţiunĭ. La tómnă va convoca pe deputaţii ardelenĭ sĕ-şĭ dea pĕrerea în privinţa regulării posesiunei pădurilorŭ, păşunilorŭ, segregării la imobilii ş. a. Se va ocupa şi cu închisorile, ca fie-care sĕ-şĭ facă pedépsa după cum i-s'a datŭ: în arestŭ corecţionalŭ, în carceră orĭ în temniţă, şi cei în arestŭ preventivŭ sĕ nu stea la unŭ locŭ cu rĕufăcĕtorii condamnaţĭ. Se va crea unŭ codice civilŭ, se va revisui codulŭ penalŭ, se va face organisarea judecătorescă. Ministrulŭ intră apoi în amĕnunte în privinţa reorganisării justiţiei. E pentru introducerea curţilorŭ cu juraţĭ dér nu promite că o va propune deodată cu proiectulŭ procedurei penale. O va face acest. la timpŭ favorabilŭ. Pentru delictele de pressă însĕ rĕmâne neatinsă constituţiunea juraţilorŭ, ca o garanţiă a libertăţii de pressă (? ? ?), şi va introduce numai o procedură de pressă mai amĕsurată scopului. Procedura verbală e absolutŭ necesară. Nu mai merge cu miseria de până acum.

Corespondenţa „Gaz. Trans.“

Borşa, 6 Iunie 1889.

Conferenţă învĕţătorescă, Esamenŭ şi Petrecere de vĕră în Dragŭ. (Com. Cluşiului.) In 23 Maiu n. c. învĕţătorimea rom. gr. cat. din tractulŭ protop. alŭ Giulei şi-a ţinutŭ adunarea ordinară de primăvĕră în Dragŭ, sub presidiulŭ M. O. D. Alexandru Lemeny, protopopŭ în Borşa. După celebrarea cultului divinŭ învĕţătorii în frunte cu D-lŭ protopopŭ se adunară în scóla gr. cat., unde d-lŭ învĕţătorŭ din locŭ Iosifŭ Popŭ ne aştepta cu elevii, avêndŭ a tracta practice cu şcolarii: „Aerulŭ“. D-lŭ preside deschide adunarea printr'unŭ discursŭ ocasionalŭ fórte pĕtrundĕtorŭ şi provócă adunarea a alege secretarulŭ. Se alege prin aclamaţiune Eliseu Barbosŭ, înv. în Borşa. S'au discutatŭ multe cestiunĭ scolastice, din tóte însĕ mai interesantă a fostŭ disertaţiunea: „Influinţa scólei asupra portului naţionalŭ românŭ“ şi tema practică „*Aerulŭ*“; cea dintâiu cam slabŭ tractată prin d-lŭ V. Vaşianŭ, înv. în H. Macicaşŭ, déră cu atâtŭ mai aspru critisată; cea din urmă însĕ a fostŭ, după împrejurărĭ, bine tractată prin d-lŭ I. Popŭ, învĕţătorŭ în Dragŭ. S'a hotărîtŭ loculŭ adunării viitóre în Fodora. pentru care ocasiune s'a alesŭ ca temă tractarea practică a literei „r“, éră disertaţiune: „Folosulŭ legumăritului“. Afară de corpulŭ învĕţătorescŭ luară parte la conferinţă vre-o două dómne şi câţiva domnĭ, éră poporulŭ în vestminte de sĕrbătóre se presentă în numĕrŭ mare, deşi era di de lucru, — semnŭ că se interesézâ de-ale scólei. După conferenţă urmă:

Esamenulŭ, care s'a începutŭ cu „Impĕrate cerescŭ“, cântatŭ de pruncii

---

şelĭ în maestosulŭ opŭ artisticŭ alŭ naturei şi se grăbiră a repara greşéla, ce-şĭ închipuiau că esistă, atêrnându-şĭ înainte frunde de smochinĭ.

Acesta a fostŭ cea dintâiu faptă critică.

Dér grădina edenului n'a oferitŭ destulă ocasiune strămoşilorŭ neamului omenescŭ criticătorŭ, pentru a-şĭ pute validita înalta lorŭ cultură. De aceea ei emigrară în ţéra imperfecţiunei, care deveni în sfêrşitŭ patria urmaşilorŭ lorŭ. In acéstă ţéră avură din belşugŭ ocasiune a face deosebire între bine şi între rĕu. Ba încă din rĕu se împărtăşiră într'atâta, încâtŭ nu peste multŭ timpŭ doriau din tótă inima a se reintórce în grădina edenului, din care a fostŭ eşitŭ. Dér ce folosŭ, căcĭ acum era prea tărdiu, — criticii n'aveau bilete de liberă intrare în paradisulŭ nevinovăţiei!

Intre fii lui Adamŭ totuşĭ se mai afla unulŭ séu altulŭ, asupra cărora trecuse ca moştenire o întunecată presimţire din strălucirea dispărută şi carĭ doreau de aceea mai fierbinte decâtŭ ceilalţĭ a vede odată liberatŭ ceea ce este frumosŭ şi nobilŭ de ceea ce este în contrastŭ cu acestea. Ei folosiră cunoscinţa cea scumpŭ cumpărată a binelui şi a rĕului spre a alege din cele neperfecte pe cele mai perfecte, a-le ordina în fantasia lorŭ în tablourĭ, escludêndŭ ceea ce era turburătorŭ şi supĕrătorŭ, şi reproducêndŭ aceste tablourĭ în cuvinte şi tonurĭ, în forme şi colorĭ.

Aşa se născŭ *arta şi artiştii.*

Acum erau mulţĭ în carĭ se deştepta şi se clarifică prin gustarea opurilorŭ de artă din ce în ce mai tare presimţirea unei lumĭ mai frumóse şi a unei esistenţe mai fericite. Mica comună dela începutŭ, încurêndŭ aşa de iute se înmulţi, încâtŭ formă unŭ *publicŭ.*

Dér în acestŭ publicŭ se aflau câte unulŭ, carĭ pricepeau de minune sĕ guste binele artei, mai vêrtosŭ pentru aceea fiindcă ei aveau ochĭ şi urechĭ mai bune pentru frumosŭ, decâtŭ mulţimea, ba câte odată şi decâtŭ înşişĭ artiştii, fără a posede pentru aceea capacitate de a pute representa ei înşişĭ. Décă la unŭ capŭ d'operă mulţimei ii scăpa din vedere ceva nou şi frumosŭ, ei erau aceia, carĭ atrăgeau atenţiunea asupra acestora, şi décă artistulŭ la lucrarea sa a lăsatŭ sĕ se strecóre neperfecţiunĭ fără de a pute descoperi unde zace erórea, atuncĭ ii ajutau ei artistului de a'şĭ afla erorile.

Din recunoscinţă pentru acésta artiştii şi publiculŭ le oferiră lorŭ postulŭ onorificŭ de *cunoscĕtorĭ şi judecătorĭ*, când era vre-o luptă de întrecere în templulŭ artelorŭ.

Dér contrastŭ cu aceştia se aflau şi unii, carĭ nu erau în stare nicĭ a produce, nicĭ a înţelege unŭ capŭ d'operă, din pricina acésta apoi ei nu putură sĕ obţină vre-unŭ locŭ nicĭ între artiştĭ, nicĭ între publicŭ. Ei erau însĕ de părere, că trebue sĕ se afle şi pentru ei vre-unŭ adăpostŭ, de aceea ei sĕ şi aşedară în modŭ îndrăsneţŭ colo susŭ pe scaunele judecătorilor între cunoscĕtorĭ… şi strigară aşa de tare, încâtŭ aceştia au amuţitŭ de ruşine vĕdêndŭ o astfeliu de purtare.

In chipulŭ acesta s'a complectatŭ céta *recensenţilorŭ.*

Acum s'a continuatŭ cu seriositate mişcarea, care nisuia în susŭ. Arta îşĭ ridică o treptă peste natură prin aceea, că şi-a alesŭ de scăunenciu superlativulŭ tuturorŭ productelorŭ reale, şi de aceea critica din nou a voitŭ sĕ se înalţe peste artă, *alegendŭ din cele alese.* Arta artelorŭ era acum arta *de a critica*, şi fiind-că nu se afla nimenea, carele sĕ fi cutezatŭ a critica de aceea a pornitŭ fiă-care locŭ de privitorŭ în repediciune şi a devenitŭ scaunŭ judecătorescŭ. Publiculŭ a devenitŭ unŭ tribunalŭ de recensenţĭ, artiştii au fostŭ puşĭ pe banca acusaţilorŭ, şi fiă-ce cap'd'operă era o nouă acusaţiune.

Şi cea mai vechiă istoriă a artelorŭ încă ne arată, că nu era glumă a veni în atingere cu acestŭ tribunalŭ. Aşa când renumitulŭ Cratinos a scrisŭ odată o comediă, în care a atinsŭ pe judecătorii de pe galerii ai artei, nu numai cu o singură necuviinţă, o păţi cam rĕu, căcĭ aceia, după representaţiune, ilŭ bătură cu petri dela teatru până acasă la elŭ; şi când odinioră comiculŭ Eupolis a glumitŭ în contulŭ unui profesorŭ de filosofiă, junimea studiósă ilŭ boteză aşa de marcantŭ, încâtŭ sĕrmanulŭ se înecă.

(Va urma.)

scolarĭ, carĭ erau în număr de 50, toțĭ bine îmbrăcațĭ, spălațĭ și peptĕnațĭ. S'a esaminatŭ din Religiune, Limba rom., Geografiă, Istoria Ungariei și Calcularea. Esamenulŭ în genere a fostŭ bun, rĕspunsurile corecte, și cu deosebire copiiĭ au doveditŭ, că suntŭ disciplinațĭ, ceea ce îi servesce învĕțătorului spre laudă.

Din câtŭ am observatŭ însĕ, și co legulŭ I. Popŭ, ca și alțiĭ fórte mulțĭ, la propunerea scriptologiei nu pré observă regulele metodice, de unde apoi urmeză greutatea de-a învĕța scrisu-cetitulŭ. Așa d. e. nicĭ unŭ scolarŭ n'a sciutŭ esprima consonantele corectŭ, ci numai împreunate fiăcare cu câte unŭ „ă“, precum: nă, mă, să etc. După părerea mea acésta e o greșală neiertată unui pedagogŭ. Altmintrelea acéstă eróre metodică am observat'o și la o școlă ungurescă de statŭ, unde spre marea mea mirare am audítŭ pentru prima dată prunci de ungurŭ esprimând curatŭ pe românesculŭ î.

La 2½ ore p. m. se finesce esamenulŭ și D-lŭ protopopŭ mulțămesce zelosului învĕțătorŭ pentru activitatea desvoltată în decursulŭ anului scolasticŭ espiratŭ. In decursulŭ esamenului, la inițiativa d-lui protopopŭ, s'au colectatŭ ba ĭ pentru premiarea pruncilorŭ diligențĭ, s'au adunatŭ 10—12 fl. și s'au premiatŭ toțĭ elevii amĕsuratŭ purtărei lorŭ. Acésta ar fi de doritŭ a-se introduce în fiecare școlă poporală cu ocasiunea esamenului de véră.

După esamenŭ învĕțătorimea fù întrunită la unŭ prândŭ comunŭ din partea ospitalului învĕțătorŭ localŭ, eră ceilalțĭ inteligențĭ au fostŭ invitațĭ la d-lŭ notarŭ cerc. Georgiu Farago, a căruia stimabilă soțiă ne întimpină cu afabilitatea-i caracteristică.

La 6 óre séra urmă petrecerea de veră, arangiată de inteligența română din locŭ, în frunte cu zelosulŭ și activulŭ preotŭ localŭ Simionŭ Popŭ. Acest preotŭ, deși îngreuiatŭ cu o numerósă familiă și cu stare materială destulŭ de modestă, totușĭ prenumeră mai multe foi românescĭ, eră interesele poporului le apĕră în modŭ demnŭ de tótă lauda, ajutoratŭ fiindŭ în stăruințele sale românescĭ mai virtosŭ de d-lŭ notarŭ, care asemenea e românŭ cu simțeminte curate. Aceștĭ 2 bărbațĭ, fii de plugarĭ, din opincă eșițĭ, carĭ mai bine ca toțĭ cunoscŭ nĕcasurile multŭ cercatului nostru poporŭ, parŭ a fi anume destinațĭ de Provedință ca sĕ conducă acéstă comună mai întregă română, și nobilele lorŭ stăruințe pare că suntŭ încoronate de succesŭ, căcĭ atât moralminte, câtŭ și materialminte, poporulŭ din Dragŭ stă binișorŭ. Le-am amintitŭ acestea ca unŭ esemplu, deórece avemŭ preoțĭ cu stare materială multŭ mai bună și cu tóte aceste poțĭ cerca cu lampa lui Diogene, că nu veĭ afla o fóiă românéscă la casa dênșilorŭ!

Danțulŭ a fostŭ fórte animatŭ și a duratŭ până la 4 óre diminéța. Inceputulŭ s'a făcutŭ cu tradiționalulŭ jocŭ „Ardeleana“; „Romane“ s'au danțatŭ 2, „Cuadrille“ 3. E regretabilŭ însĕ, că pitorésculŭ costumŭ naționalŭ n'a fostŭ representatŭ decâtŭ de d-na preotésă Meseșianu din Nierța, căreia i-a statŭ admirabilŭ de bine.

Petrecerea s'a ținutŭ într'o localitate a d-lui preotŭ, elegantŭ decorată. Publiculŭ n'a fostŭ mare, dér destulŭ pentru de a ne petrece fórte bine. Dintre amabilele Dómne și D-șóre cunoscute mie, voiu aminti pe d-nele: Lemeny din Borșa, Farago din Dragŭ, Meseșianŭ din Nierța, Petranŭ din Fizeșŭ-S.-Petru, Mironŭ din Dragŭ, Bărbosŭ din Borșa. D-șórele Elena Petrucă din Borșa, Ana Forne din Ascileu, Regina Chifa din Hida ș. a.

La 5 ore diminéța ne-am depărtatŭ, ducêndŭ fiăcare impresiunĭ și suvenirĭ plăcute din Dragŭ.

Bărbosŭ.

Literatură.

Protocolulŭ Congresului naționalŭ-bisericescŭ ordinarŭ alŭ Metropoliei Românilorŭ greco-orientalĭ din Ungaria și Transilvania, întrunitŭ în Sibiiu la 1(13) Octomvre 1888, — a eșitŭ de sub tiparŭ în Edițiunea Metropoliei din Sibiiu. Formatŭ 8⁰ de 170 pag. Prețulŭ 60 cr.

Revista Poporului, diarŭ scientificŭ-literarŭ, apare în Bucurescĭ (Strada Oltenĭ nr. 1.) odată pe lună, și costă unŭ numĕrŭ 1 leu. — Nr. 10—11 conține: Păcală la móră (basmŭ), de I. C. Măldărescu; Despre accentŭ, de S. Polizu; Din miseriile vieții [novelă] de Th. I. Anestinŭ; Esopŭ [biografiă] de Elena Popoviciu; Purcéua dela nașu [snóvă] de I. Mircea; Singurătate [poesiă], de C. Caracoste; Fântânadorului [poesiă poporală], de B. Cătulescu; Sĕ morŭ [poesiă], de Th. I. Anestinŭ; Bate vênt de primăveră [poesiă] de V. Boscu; Familia la Egiptenĭ, de I. Nădejde; Barbu lăutaru [amintire], de Carle des Perieres; Hășchii, de X; Spice, culese de Aramis; Corespondență, Erată și Anunțurĭ, de Red.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“.

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta)

Bucurescĭ, 12 Iunie. Camera a votatŭ unanimŭ proiectulŭ de lege pentru *introducerea valutei de aurŭ.*

Parisŭ, 12 Iunie. In ședința camerei interpeléză Gellibert asupra întemplărilorŭ în Angoulême. Dice că arestarea boulangiștilorŭ este unŭ atentatŭ în contra libertății personale. Ministrulŭ de interne a declaratŭ, că este imposibil de a mai suferi provocațiunile. Guvernulŭ va procede cu cea mai mare strictețĕ în contra celorŭ vinovațĭ. (Aplause în drépta.)

Bruxella, 12 Iunie. La balotagiulŭ pentru camera deputațilorŭ Ianson (progresistŭ) a fostŭ alesŭ cu maioritate de 1900 voturĭ în contra lui Debeker (catolicŭ). Resultatulŭ acesta a produsŭ în sînulŭ liberalilorŭ mare entusiasmŭ. In urma învingerii electorale se aștéptă demisiunea ministrului și disolvarea camerei. Séra demonstrară 30,000 ómenĭ, strigândŭ: Josŭ cu ministeriulŭ!

Vocĭ din publicŭ.*)

In călĕtoria mea la Brașovŭ am făcutŭ și la Zĕrnescĭ o escursiune spre a vede lucrările de clădire ale nouei fabricĭ de celulosă de acolo și sunt în posițiune de a'mĭ da părerea mea privată asupra acestei clădirĭ în modulŭ următorŭ:

Deși materialulŭ pentru clădirea fabricei de celulosă a fostŭ fórte dificilŭ de a se procura, din causa concurenței ce o făcea clădirea nouei fabrice de zaharŭ în Bodŭ, și deși în urma acésta s'au urcatŭ prețurile și lucrătorii au pretinsŭ plată mai mare, totușĭ d-nii inginerĭ-antreprenorĭ *I. Gaiser & Kellhofer* șĭ-au datŭ tóte silințele spre a face sĕ înainteze clădirea în modulŭ celŭ mai mulțămitorŭ și mai solidŭ. Lucrările au și progresatŭ astfelŭ, încâtŭ o parte a fabricei se află deja sub coperișŭ. Ca specialistŭ potŭ sĕ afirmŭ cu privire la lucrările deja terminate, că clădirea este fórte solidă și nu se póte face în contra ei nicĭ o obiecțiune și că domnii intreprindĕtorĭ n'au crutatŭ nicĭ cheltuelĭ, nicĭ jertfe spre a justifica și de astădată în modŭ strălucitŭ bunulŭ lorŭ renume.

Brașovŭ, 11 Iunie 1889.

Lendvay Béla,
architectŭ din Budapesta.

*) Pentru cele cuprinse în acéstă rubrică Redacțiunea nu e rĕspundĕtóre.

DIVERSE.

Librăria pentru femei autore. In Parisŭ se va deschide o librăriă, în care se vorŭ vinde numai cărțĭ compuse de femeĭ. După calculele făcute se vorŭ pute procura în timpŭ scurtŭ celŭ puținŭ 10,000 tomurĭ de astfelŭ de scrierĭ. Catalogulŭ compusŭ conține cărțĭ din tóte sferele literaturei. Cam jumĕtate suntŭ novele, celelalte se estindŭ asupra diferițilorŭ ramĭ ai sciinței: metafisică, istoriă, filosofiă, teologiă, critică și educațiune, fără a mai pomeni de abundanța poesiilorŭ dramatice, epice și mai alesŭ lirice.

Reclamă. Cum se pricepŭ Englezii la reclame, ne arată destulŭ fóia umoristică din Londra „Tit-Bits“ (Bucată de predilecțiune.) Foița acésta are o edițiă de 420,000 exemplare. Ca sĕ-și înmulțéscă numĕrulŭ abonaților a escrisŭ următorulŭ concursŭ: „Se acordă unŭ premiu de 50 lire sterl. (600 fl.) aceluia, care va găci numĕrulŭ visitatorilorŭ esposiției în prima sĕptĕmână.“ Trimițĕtorii erau invitațĭ a scrie numĕrulŭ respectivŭ d'impreună cu adresele lorŭ numai pe o cartă de corespondență, celŭ multŭ până la 1 Maiu. Deórece gluma asta nu costa nicĭ trudă multă, nicĭ parale, și fiindcă unŭ asignatŭ de 50 sterlinge nu e de desprețuitŭ, au incursŭ nicĭ mai multŭ nicĭ mai puținŭ decâtŭ 235,146 carte postale. Unŭ tînĕrŭ scoțianŭ a găcitŭ numĕrulŭ până la o diferință de 10. Numĕrulŭ visitatorilorŭ de 851,096 a fostŭ mai greu pentru Redacțiune sĕ-lŭ afle fiind-că ministrulŭ oprise comunicarea lui pentru diare. Pentru aflarea lui a trebuitŭ sĕ'ntervină președintele secțiunei britanice din Parisŭ.

Escursiunĭ de copii. Ducele de Southerland a pusŭ la disposiția școlelorŭ din Londra 50 de cară, în care au locŭ câte 60 copii, ca băieții sĕracĭ sĕ pótă face escursiune afară, la verdéță. Visitiii și caii îi întreține ducele; la plecare fiecare copilŭ capĕtă unŭ șilingŭ pentru mâncare.

Lipsesce paragrafulŭ. Se comunică din Parisŭ, că unŭ servitorŭ de birou boulangistŭ și-a permisŭ o glumă, ofensândŭ prin telefonŭ pe președintele Republicei. Calumniatorulŭ, descoperindu-se, s'a datŭ pe mâna judecății. Judele investigatorŭ însĕ a renunțatŭ la acusă, sub cuvêntŭ că în legea penală francesă nu esistă paragrafŭ pentru ofensele prin telefonŭ.

Fata cu mâna frumósă. Blanche Depuis, fiica unui portierŭ sermanŭ din Parisŭ, servia în ateliere ca modelŭ pentru mânĭ. In faptă mâna fetei era de o noblețĕ și frumsețĕ estraordinară: albă, mică, degete roșii și cu gropițe. Nu de multŭ a venitŭ la Parisŭ unŭ lordŭ englesŭ, ca sĕ ia instrucțiă de desemnŭ. Pentru studiarea mânei angajase pe d-șóra Blanche, cu 2 francĭ pe óră. Lucrulŭ naibei însĕ, studiulŭ acesta a trebuitŭ sĕ-lŭ plătéscă fórte scumpŭ, pentru-că se amoresă pasionatŭ mai întâiu de mână, pe urmă de întregŭ modelulŭ. Blanche era o copilă fórte morală și lordulŭ a trebuitŭ sĕ o iée de soțiă. La cununiă miresa, spre a satisface curiosității publicului, nu și-a trasŭ mănușĭ.

Succesulŭ Expoșiției din Parisŭ. S'a publicatŭ o mică statistică, care probéză câtŭ e de mare succesulŭ exposițiunii din Parisŭ. După acéstă statistică în 1889 s'au incasatŭ după bilete de intrare suma de 2.208.045 lei; pe când la esposiția din 1877 s'au incassatŭ 1,269.675 lei, resultândŭ o diferință în favórea anului 1889 de 938.370 lei. Diferența acésta e cu atâtŭ mai însemnată, cu câtŭ în 1878 exposițiunea s'a deschisŭ la 1 Maiu, ér anulŭ acesta s'a deschisŭ la 6.

Dela Expositiă. Séra cercetarea esposiției este neasemĕnatŭ mai mare ca diua. De aceea nicĭ vorbă nu póte fi de a se închide esposiția séra, pentru-că serile ridică considerabil venitele ei. Spesele totale ale esposiției se calculéză la 200 milióne francĭ. Durata ei ține 180 dile. Décă acum s'ar închide séra, publiculŭ ar pute cerceta esposiția numai 9 óre de di, în totalŭ 1620 óre, în casulŭ acesta fiă-care óră ar costa 123000 francĭ. Prin ținerea deschisă séra se mai profită 5, cu totulŭ 900 óre și prin acésta se reduce prețulŭ unei óre la 79,000 francĭ. Visitatorulŭ esposiției așadéră se bucură de unŭ spectacolŭ, care costă pe di suma rotundă de 1,106.000 francĭ.

Universitatea din Viena. Numĕrulŭ ascultătorilorŭ dela universitatea vienesă pe semestrulŭ de érnă 1888/89 a fostŭ de 6371, dintre carĭ 4803 ordinarĭ și 1568 estraordinarĭ. Facultatea teologică au cercetat'o 243 (218 ordinarĭ, 15 estraordinarĭ), filosofia 788; facultatea juridică 2185 (1292 ordinarĭ, 893 estraordinarĭ), ér facultatea de medicină 3185. Dintre ascultătorĭ au fostŭ 5940 din Austro-Ungaria și 431 din străinătate. Rușĭ au fostŭ 186, românĭ 92, 110 americanĭ, 66 germanĭ, 33 sêrbĭ, 41 englesĭ, 16 turcĭ, 16 grecĭ, 17 elvețianĭ, 13 italienĭ, 9 francesĭ. Asia e representată cu 10 ascultătorĭ, Africa 1, Australia 3 mediciniștĭ.

Bugetulŭ de rĕsboiu și alŭ marinei rusescĭ pe 1889. Bugetulŭ de rĕsboiu pentru anulŭ 1989, care întrece pe acelŭ din 1888 cu 6,329,015 ruble, se urcă la 215,569,510 ruble și prevede, afară de sumele date pentru prestațiunile în banĭ și în natură, pentru îmbrăcăminte, casarmare, etc. și cheltuelile următóre:

Fabricarea armelorŭ și munițiunilorŭ 10,335,749 ruble. Intreținerea materialului de artileriă și esercițiurĭ 2,08620 ruble. Esercițiurĭ de tirŭ ale reserviștilorŭ 1,273,268 ruble. Ridicărĭ topografice 271,000 ruble. Drumulŭ de ferŭ militarŭ transcaspianŭ și întreținerea flotilei pe Amu-Daria 2,872,356 ruble.

Bugetulŭ anului 1889 este de 39,383,019 ruble, cu 210,705 ruble, mai scădutŭ decâtŭ acela alŭ anului trecutŭ. Constr cțiunea de vase cere suma de 44,848,019 ruble; artileria și minele, 3,900,000 de ruble și călĕtoriile vaselorŭ de resbelŭ 2,100,000 de ruble.

Cursulŭ pieței Brașovŭ

din 12 Iunie st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.40	Vênd.	9.42
Argintŭ românescŭ -	„	9.35	„	9.40
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.46	„	9.48
Lire turcescĭ - - -	„	10.60	„	10.65
Imperialĭ - - - -	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ	„	5.50	„	5.56
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	102.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.59	„	99.—
Ruble rusescĭ - - -	„	123.50	„	124.50
Discontulŭ - - - -	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 11 Iunie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	102.20
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	96.65
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	142.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	100.10
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	113.50
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	105.10
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	105.10
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timișŭ - - -	105.10
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - -	105.10
Galbenĭ împĕrătescĭ - - - - - - -	5.63
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - -	9.47
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	58.26
Londra 10 Livressterlinge - - - -	119.10

Editorŭ și Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ . . . . 3 fl. —
Pe şĕse lunĭ . . . . 6 fl. —
Pe unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ . . . . 10 fr.
Pe şĕse lunĭ . . . . 20 fr.
Pe unŭ anŭ . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ . . . . 2 fl. —
Pe şĕse lunĭ . . . . 1 fl. —
Pe trei lunĭ . . . . 50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe anŭ . . . . 8 francĭ.
Pe şĕse lunĭ . . . . 4 francĭ.
Pe trei lunĭ . . . . 2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate poştale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a aréta şi poşta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Publicare de ofertŭ.

Societatea pe acţii braşovénă a fabricei de celulosă în Budapesta voiesce sĕ predé spre tăiere şi transportare 15,650 metri cubicĭ lemnŭ de molidŭ şi de bradŭ în revirulŭ orăşenescŭ de pe teritoriulŭ comunei Zĕrneştĭ şi 4350 metri cubicĭ lemnŭ de molidŭ şi de bradŭ precum şi 779 metri cubicĭ lemnŭ de fagŭ (lemne de focŭ) în revirulŭ orăşenescŭ de pe teritoriulŭ comunei Branŭ pe anulŭ curentŭ 1889.

Condiţiunile contractului se potŭ vedé la forestierulŭ societăţii în Zĕrnescĭ **Leonard Girtler** şi în biroulŭ societăţii în Braşcvŭ, *strada Căldărarilorŭ Nr. 529.*

Ofertele trebue sĕ fiă provĕḑute cu timbru de 50 cr. şi trebue sĕ conţină declararea, că celui ce face ofertulŭ îi suntŭ pe deplinŭ cunoscute tóte condiţiunile contractului. In aceste sĕ se arate suma oferită atâtŭ cu cifre câtŭ şi cu litere clarŭ şi lămuritŭ şi sĕ arate totodată locuinţa, numele şi conumele oferentului precisŭ. Ofertele trebue sĕ fiă presentate pănă la 17 Iunie 1889 la orele 12 din ḑi în biroulŭ societăţii. Ofertulŭ se póte face deosebitŭ pentru revirulŭ din Zĕrnescĭ şi Branŭ, sĕu pentru amĕndouĕ revirele totdeodată.

La scrisórea de ofertŭ sĕ se alăture pentru amĕndouĕ revirele unŭ vadiu de 500 fl. v. a., separatŭ însĕ pentru Zĕrnescĭ unŭ vadiu de 350 fl. v. a. şi pentru Branŭ de 150 fl. v. a. banĭ gata.

Hotărîrea cu privire la ofertele întrate se va lua în 18 Iunie a. c. şi în casŭ când unulŭ din aceste oferte s'ar afla acceptabilŭ se va încheia cu oferentulŭ respectivŭ contractulŭ, ér celorlalţĭ oferenţĭ li se va întórce vadiulŭ.

Societatea îşĭ reservéză dreptulŭ de a primi orĭ şi care din oferte, chiar şi pe acela, care ar fi cu preţulŭ celŭ mai mare, orĭ de a refusa tóte ofertele sĕu numai unele din ele.

Braşovŭ, în 11 Iunie 1889

Societatea pe acţii braşovénă a fabricei de celulosă.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Tren de persóne	Trenu accelleratu	Trenu omnibus	Trenu mixt
Viena	11.—	8.—		
Budapesta	8.31	2.—	3.10	6.10
Szolnok	11.20	4.05	7.22	9.28
P. Ladány	2.22	5.46	5.52	11.38
Oradea-mare	4.18	7.01	8.46	1.51
		7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezo-Telegd		7.41	10.21	2.55
Rev		8.16	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia		9.05	1.57	4.49
Huiedin		9.35	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriş			4.15	6.12
Ghirbeu			4.36	6.24
Nădĕşel			4.58	6.38
Cluşiu		10.35	5.26	6.56
	11.02			7.15
Apahida	11.23			7.48
Ghiriş	12.44			9.13
Cucerdea	1.27			10.04
Uióra	1.34			10.12
Vinţulŭ de susu	1.42			10.19
Aiud	2.07			10.45
Teiuşu	2.26			11.34
Crăciunelŭ	3.11			12.11
Blaşiu	3.24			12.29
Micăsasa	3.54			1.10
Copşa mică	4.09			1.30
Mediaşŭ	4.39			2.14
Elisabetopole	5.11			2.54
Sighişora	5.45			3.35
Haşfalĕu	6.12			4.07
Homorodŭ	7.32			5.54
Agostonfalva	8.17			6.39
Apatia	8.37			7.13
Feldiora	9.06			7.45
Braşovŭ	9.45			8.32
	1.55	5.32		
Timişŭ	2.53	6.15		
Predealŭ	3.28	6.47		
Bucurescĭ	9.35	11.50		

Predealŭ—Budapesta

	Tren de persóne	Trenu acceleratu	Trenu mixt	Trenu omnibus
Bucurescĭ			7.30	*)
Predealŭ		4.40	1.14	6.08
Timişŭ		9.12	1.45	6.22
Braşovŭ	—.—	9.41	2.32	7.23
	4.54	10.17	7.07	
Feldiora	5.37		7.44	
Apaţa	6.15		8.09	
Agostonfalva	6.43		8.29	
Homorodŭ	7.31		9.07	
Haşfaleu	9.09		10.34	
Sighişora	9.33		10.46	
Elisabetopole	10.02		11.09	
Mediaşŭ	11.04		11.35	
Copşa mică	11.24		12.19	
	11.39		11.59	
Micăsasa	11.57		12.15	
Blaşiu	12.30		12.43	
Crăciunelŭ	12.45		12.55	
Teiuşŭ	1.13		1.07	
Aiudu	2.18		2.11	
Vinţulŭ de susŭ	2.48		2.33	
Uióra	2.56		2.40	
Cucerdea	3.14		2.46	
Ghirişu	4.01		3.27	
Apahida	5.28		4.47	
Cluşiu	5.56		5.08	
	6.45	5.32		8.—
Nădăşelu	7.06			8.36
Gîhrbău	7.22			9.02
Aghireşŭ	7.37	6.11		9.32
Stana	8.03			10.11
B. Huiedin	8.24	6.43		10.51
Ciucia	9.04	7.12		12.16
Bucia	9.20			12.50
Bratca	9.37			1.19
Rev	9.55	7.51		2.—
Mezo-Telegd	10.20	8.17		3.04
Fugyi-Vásárheli	10.47			3.36
Várad-Velencze	10.57			3.52
Oradea-mare	11.04	8.42		4.03
	11.19	8.47	10.50	4.47
P. Ladány	1.19	10.08	1.33	7.30
Szolnok	3.31	11.51	3.29	11.51
Budapesta	6.30	1.55	7.45	9.55
Viena	1.40	7.15	6.05	

*) Comunică numai în fiecare Vineri.

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenu omnibus	Trenu de pers.	Trenu de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovaţŭ	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulişŭ	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bĕrzava		6.23	7.57
Soborşinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăştia		11.—	11.39
Şibotŭ		11.29	12.01
Vinţulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiuşŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenu mixt	Trenu de pers.	Trenu mixt
Teiuşu	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.32
Vinţulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Şibotu	1.01	4.43	
Orăştia	1.32	5.13	
Simeria (Piski)	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicĭca	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborşinŭ	5.30	8.38	
Bĕrzava	6.27	9.27	
Conopu	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulişu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaţ	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Simeria (Piski)-Petroşenĭ

Simeria	6.47	11.54
Streiu	7.40	12.37
Haţegŭ	8.51	1.28
Pui	10.02	2.23
Crivadia	11.02	3.11
Baniţa	11.50	3.53
Petroşenĭ	12.30	4.25

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	9.36	4.26
Baniţa	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Haţegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.12	4.12
Aradulŭ nou	6.36	4.38
Nemeth-Ságh	7.01	5.01
Vinga	7.30	5.29
Orczifalva	7.55	5.47
Merczifalva	8.13	6.04
Timişóra	9.04	6.50

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.25	1.15
Merczifalva	7.19	2.04
Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	8.15	2.56
Nemeth-Ságh	8.36	3.13
Aradulu nou	9.11	3.51
Aradu	9.27	4.05

Ghirişŭ—Turda

Ghirişu	9.33	4.19
Turda	9.54	4.40

Turda—Ghirişŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirişŭ	8.50	3.40

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	6.05
Odorheiu	9.12

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	6.—
Sighişóră	8.56

Mureşŭ-Ludoşŭ-Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşu	4.30
Ţagŭ-Budatelecŭ	7.27
Bistriţa	11.—

Bistriţa-Mureşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	3.—
Ţagŭ-Budatelecŭ	6.49
Murĕşŭ-Ludoşŭ	9,35

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa-mică		2.05	4.35
Seica mare		2.38	5.05
Lómneşŭ		3.22	5.46
Ocna	8.—	3.46	6.17
Sibiiu	8.35	4.18	6.40

Sibiiu-Copşa-mică

Sibiiu	2.30	9.10	9.50
Ocna	3.04	9.37	10.14
Lómneşu		10.05	10.40
Seica mare		10.40	11.10
Copşa-mică		11.09	11.35

Cucerdea-Oşorheiu-Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheţa	3.35	10.50	3.58
Ludoşŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutŭ	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Miraşteu	5.21	12.36	6.08
Oşorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-sás.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oşorheiu-Cucerdea

Reghinul-sás.		8.25	8.—
Oşorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Miraşteu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iornutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoşŭ	8.31	2.02	12.06
Cheţa	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedora	3.08

Unied.-Simeria (Pisk.)

Uniedora	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Notă: Numerii încuadraţĭ cu linii grose însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.